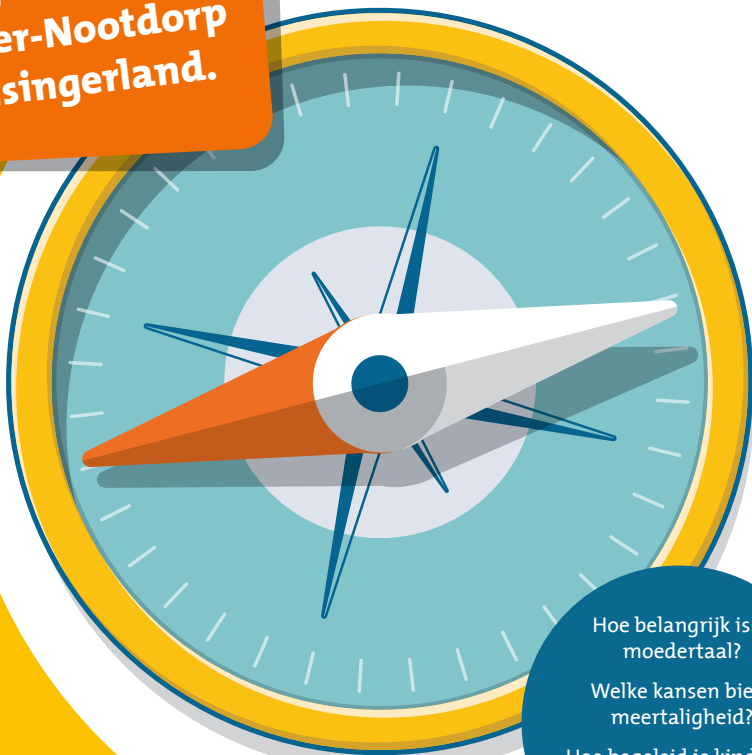

Kompas meertaligheid

Een wegwijzer
voor professionals
in de gemeenten
Pijnacker-Nootdorp
en Lansingerland.

Hoe belangrijk is je
moedertaal?

Welke kansen biedt
meertaligheid?

Hoe begeleid je kinderen
het beste en welke adviezen
geef je ouders over
meertaligheid?

gezinsaanpak
geletterdheid
oostland

de Bibliotheek
Oostland

Het Jaar van Meertaligheid bij het programma
Gezinsaanpak Geletterdheid is een productie van
de Bibliotheek Oostland.

Een Kompas voor meertaligheid

Veel kinderen in de gemeenten Lansingerland en Pijnacker- Nootdorp groeien op met andere talen dan het Nederlands. In sommige gezinnen wordt Nederlands gebruikt naast andere talen, bij andere niet. Sommige talen lijken op het Nederlands, andere niet. Er zijn dus ook grote verschillen onderling.

De Bibliotheek Oostland werd meerdere keren benaderd door professionals voor hulp over meertaligheid. Vaak kregen we de vraag 'Wat kan de bibliotheek voor ons betekenen?' Om gezamenlijk meer over meertaligheid te leren organiseerden we het Jaar van Meertaligheid. In drie bijeenkomsten (voor leerkrachten, pedagogisch medewerkers en vrijwilligers afzonderlijk) gingen we de diepte in met elkaar en met meertaligheidsdeskundige Maaïke Verrips.

Dit Kompas van meertaligheid maakt de belangrijkste opbrengsten van het Jaar van Meertaligheid voor iedereen beschikbaar.

Een Kompas is het instrument dat je helpt om je eigen weg te vinden. Over de beste manier om met meertaligheid om te gaan bestaat veel onzekerheid. Het Jaar van Meertaligheid leerde ons dat de meertaligheid voor kinderen een verrijking is. En dat het belangrijk is om aandacht te schenken aan alle talen die het kind spreekt.

Wij hopen dat we jou met het Kompas een aantal concrete tips meegeven die je op weg kunnen helpen, dat we je inspireren om je er verder in te verdiepen en om er met elkaar over in gesprek te gaan. Want door de kracht van meertaligheid te benutten, kunnen we samen het verschil maken voor alle kinderen in onze gemeentes!

De bibliotheek is daarbij graag jouw partner voor materialen, advies en scholing.

Meertaligheid en leren

De tijd dat in ieder huishouden in Nederland de Nederlandse taal gesproken werd, ligt inmiddels definitief achter ons. Naar schatting 50% van de Nederlandse bevolking gebruikt regelmatig andere talen en 24% van de volwassenen spreekt thuis meestal een andere taal of een ander dialect dan het Standaard Nederlands. Wij spreken van meertaligheid als iemand dagelijks, in het gewone leven, meerdere talen gebruikt.

Kennis van verschillende talen heeft veel voordelen. Meertaligheid is goed voor het brein, je kunt met meer mensen communiceren en in contact komen met verschillende culturen en meertaligheid is onmisbaar voor internationale handel en samenwerking. Kinderen leren in het algemeen gemakkelijker en beter een tweede taal dan volwassenen.

Toch is er een kloof tussen de onderwijsresultaten van leerlingen die thuis alleen Nederlands spreken en leerlingen die meertalig opgroeien.
Hoe komt dat?

Vaak denkt men dat de kloof veroorzaakt wordt door een 'taalachterstand' van meertalige kinderen ten opzichte van eentalige kinderen. Deze visie schrijft dus aan meertalige kinderen een tekort toe, het zogenaamde 'deficiet-denken'. Ook een term als 'NT-2 leerling' benadrukt een afwijking, een tekort bij de leerling.

Het risico bestaat dat je dan over het hoofd ziet welke kennis de leerling al heeft van de talen waarmee hij is opgegroeid. En welke kennis hij ook in die talen al heeft opgedaan. Uit onderzoek blijkt dat juist de manier waarop scholen en kinderopvang omgaan met de taaldiversiteit, bepalend is voor hun resultaten. Het wordt ook steeds duidelijker hoe we kunnen zorgen dat de taalontwikkeling van alle leerlingen optimaal wordt gestimuleerd.

Wat je niet ziet bestaat wel

Het belangrijkste dat iedere professional moet weten over meertaligheid is dat verschillende talen in het brein elkaar **ondersteunen en versterken**. Hoewel het soms kan lijken dat de ene taal de andere in de weg zit, is dit niet hoe het meertalige brein werkt.

Als je praat of leest over een onderwerp activeert je brein alle woorden die daarmee samenhangen, in alle talen die je kent.

Taalonderzoeker Jim Cummins bracht de relatie tussen talen in het meertalige brein in beeld als een ijsberg. Onzichtbaar van buiten, bevindt de meeste talenkennis zich 'onder water'. Daar vinden we de 'Common Underlying Proficiency': begrippen, structuren, verbanden, kennis over hoe taal functioneert. Die kennis benut je bij alle talen die je spreekt.

Door die verbanden te creëren en activeren stimuleren we de taalverwerving van meertalige kinderen het beste. Bijvoorbeeld: wie de namen voor verschillende kleuren kent in een andere taal, kan dat gebruiken als hij de Nederlandse termen leert. Hij hoeft dan alleen nieuwe labels te leren, niet het concept 'kleur'. Maar dan moeten we de kinderen wel uitnodigen om die voorkennis te gebruiken! Dat doen we door ruimte te geven aan de thuistalen.

Op school door kinderen uit te nodigen de thuistalen in te zetten bij het leren. En thuis door ouders aan te moedigen de taal van hun eigen keus te gebruiken met hun kinderen. In die taal kunnen ze de kinderen de rijkste taalbasis meegeven.

Daarmee raken we ook al aan andere redenen om aandacht te besteden aan thuistalen. Taal is nauw verbonden met cultuur, identiteit en emoties. Zoals Cummins het zegt: "To reject a child's language in the school is to reject the child." De beste kansen voor het leren creëren we door het kind te waarderen zoals hij of zij is en voort te bouwen op alles dat hij of zij meebrengt.

Leerkrachten

Meertalig opgroeien is een van de grootste geschenken die ouders hun kinderen kunnen meegeven! Een valkuil voor leerkrachten is dat je je bij meertalige kinderen uitsluitend richt op de ontwikkeling van het Nederlands, zonder aandacht te besteden aan de andere talen die de kinderen spreken. Het erkennen, waarderen en inzetten van die andere talen kan juist als motor fungeren voor het leren van de kinderen (zie ook 'Meertaligheid en Leren'). En bovendien draagt het bij aan hun welbevinden en ook dat komt hun functioneren op school ten goede. Hieronder enkele concrete tips voor hoe je dit kunt vormgeven.

Tip 1

Alle talen welkom

Een eenvoudige manier om meertaligheid zichtbaar te maken is bij de leerlingportretten van leerlingen. Alle kinderen maken een portret van zichzelf, daar schrijven ze hun naam bij, maar ook de talen die ze (een beetje) kennen en een woord in elke taal. Bijvoorbeeld 'welkom' of een woord dat ze zelf mooi vinden. Bij de jongste kinderen kunnen de ouders ermee helpen.

De portretten bespreek je in de groep, zo kunnen de kinderen ook hun andere talen laten horen aan elkaar.

Taalmaatjes

Tip 2

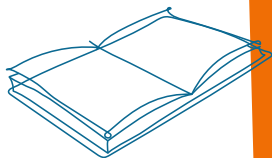
Aan de hand van de portretten maak je zichtbaar welke kinderen op school een taal delen. Het kan voor kinderen heel fijn zijn om een taalmaatje te kennen, iemand die ook een van hun andere talen spreekt. Zeker als hun Nederlandse taalvaardigheid nog beperkt is. Ze kunnen de ander om hulp vragen, wat veel bijdraagt aan een veilig gevoel.

Voor het taalmaatje is het een manier om de waarde van zijn talenkennis te ervaren. Het taalmaatje kan overigens ook een medewerker van de school zijn.

Tip 3

Meertalig (voor)lezen

Met meertalig voorlezen sla je de brug tussen de thuistalen van de kinderen en het Nederlands van school. Gebruik bijvoorbeeld boeken die in verschillende taalversies beschikbaar zijn. Ouders kunnen die eerst thuis voorlezen in andere talen, waardoor de kinderen de Nederlandse versie op school gemakkelijker kunnen volgen. Zo worden de verbindingen tussen school en thuis versterkt, en tussen alle talen die het kind spreekt.

Voor een meertalige collectie en advies kun je bij de Bibliotheek Oostland terecht.

Zorg voor goede communicatie met ouders

Sommige meertalige ouders zijn heel taalvaardig in het Nederlands, andere minder of helemaal niet. Neem extra tijd om anderstalige ouders te leren kennen, en een goed beeld te vormen van de taalomgeving thuis.

Zorg – bijvoorbeeld door soms een gesprek met een tolk in te plannen - dat ook anderstalige ouders alles kunnen vertellen over hun kind en alles kunnen vragen dat ze weten willen. Laat de taal geen barrière zijn maar een communicatiemiddel! Vraag bij de Bibliotheek Oostland naar de mogelijkheden.

Tip 4

Maak afspraken over meertaligheid met de leerlingen

Ruimte voor meertaligheid op school betekent ook afspraken maken: wanneer kunnen andere talen gesproken worden? Wanneer vraag je elkaar om een vertaling? In de klas kan de leerkracht steeds zelf aangeven wanneer andere talen gebruikt mogen worden, of algemene afspraken maken voor bepaalde vaste momenten.

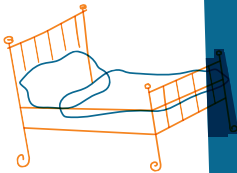
Tip 5

Het is belangrijk om het talenbeleid met de leerlingen te bespreken en samen vast te leggen. Zorg dat respect voor alle talen het uitgangspunt is.

Pedagogisch medewerkers

Tot voor kort werd er in de kinderopvang en VVE geen aandacht besteed aan de talen die de kinderen en hun ouders thuis gebruiken. Men dacht dat er alleen aandacht voor Nederlands taalaanbod moest zijn. Inmiddels weten we dat die andere talen juist een stevige motor kunnen zijn voor de ontwikkeling van de kinderen en ook voor hun Nederlandse taalontwikkeling. Hieronder enkele concrete tips voor hoe je dit kunt vormgeven.

Tip 1

Meertaligheid draagt bij aan veiligheid

Iedereen leert het beste in een veilige omgeving, maar als je ergens bent waar jouw taal niet wordt gesproken, is het niet makkelijk om je veilig te voelen. Vraag aan de ouders van nieuwe kinderen welke woordjes zij en hun kind thuis gebruiken voor belangrijke dingen, zoals slapen, pijn, eten.

Gebruik deze woordjes zelf ook naast de Nederlandse. Beter begrip draagt veel bij aan de veiligheid. En aarzel niet om kinderen elkaar in hun thuistalen te laten helpen.

Tip 2

Informeel ouders over meertalig opvoeden

Met een rijk taalaanbod helpen ouders hun kind om zijn of haar taalvaardigheid goed te ontwikkelen. Ook als dat rijke taalaanbod in een andere taal is. Lang niet alle ouders weten dat. Sommigen denken dat ze hun kind op taalgebied weinig te bieden hebben. Sommigen denken dat ze thuis beter Nederlands kunnen spreken dan de taal die ze zelf het beste spreken.

Informeel ouders over taalontwikkeling en meertaligheid, bijvoorbeeld met een informatieavond of in een-op-een contact.

Tip 3

Talen in beeld

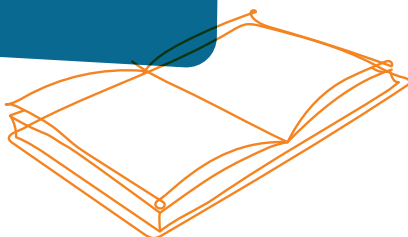
Maak van je locatie een plek waar alle talen welkom zijn. Een eenvoudige manier om dat te laten zien is met een poster waarop (bijvoorbeeld) het woord 'welkom' in vele talen is afgebeeld. Je kunt dat kopen, maar je kunt het ook zelf met de ouders maken. Vraag ouders om vertalingen toe te voegen in de talen die zij thuis gebruiken. Je kunt ouders ook vragen om bijvoorbeeld vertalingen bij de dagritme kaarten te schrijven. Zo bouw je aan een meertalige woorden'schat' waar ook toekomstige kinderen, ouders en collega's profijt van kunnen hebben.

Meertalig voorlezen

Tekstloze prentenboeken kunnen ouders thuis voorlezen in hun thuistaal. Als kinderen het verhaal al kennen kunnen ze meer genieten van het voorlezen op de opvang. Zo wordt voorlezen een fijnere ervaring waarbij het kind meer van de Nederlandse taal oppikt. Verschillende prentenboeken met tekst zijn ook in andere taalversies beschikbaar. Die kunnen op de opvang of thuis beluisterd en gelezen worden. Door meertalig voorlezen versterken we de verbandingen tussen de opvang en thuis, en tussen alle talen die het kind spreekt. De Bibliotheek Oostland kan jou helpen aan een meertalige collectie en advies geven.

Tip 4

Taalvrijwilligers

Taalles helpt om een nieuwe taal te leren, maar daarnaast is het heel belangrijk om veel te kunnen oefenen. Taalmaatjes bieden als vrijwilliger oefenkansen aan kinderen en volwassenen die de Nederlandse taal aan het leren zijn. Hieronder enkele concrete tips om dat tot een succes te maken.

Tip 1

Veiligheid en zelfvertrouwen

Veel mensen die een vreemde taal leren moeten een drempel over om te gaan spreken. Ze zijn bang om fouten te maken, om verkeerd over te komen, de taal 'voelt' niet eigen. Dat remt ze bij het oefenen en zo wordt het nóg moeilijker om de taal onder de knie krijgen. Als taalmaatje zorg je in de eerste plaats voor een veilige omgeving waarin zulke zorgen naar de achtergrond verdwijnen.

Dus: benadruk niet wat er (nog) niet goed gaat, probeer niet om zinsbouw of uitspraak uit te leggen. Doe je best om te begrijpen wat er bedoeld wordt en zorg vooral voor zo veel mogelijk communicatie en contact. Bouw een band op met de taalleerder. Zo leg je de beste basis om veel te oefenen.

Tip 2

Sluit aan bij de interesse van de leerder

Niemand kent alle woorden, uitdrukkingen en mogelijke zinsconstructies van een taal. Je ontwikkelt je taal rond de onderwerpen die je interesseren en die je nodig hebt. Als taalmaatje kun je het beste aansluiten bij de belangstelling van degene die je begeleidt. Dat geldt zowel voor kinderen als volwassenen.

Houdt jouw taalleerder van natuur? Maak bijvoorbeeld samen een wandeling, en stel vragen: wat vindt ze fijn aan de natuur, waar wil ze graag iets over vertellen? Help haar aan de Nederlandse woorden om er alles over te vertellen waar ze aan denkt.

Tip 3

Bereid samen belangrijke gesprekken voor

Gesprekken waar veel van afhangt voeren in een taal die je nog niet goed beheerst, is stressvol. Als taalmaatje kun je samen zulke gesprekken oefenen. Is er binnenkort een oudergesprek op school, of staat er een bezoek aan een dokter op de agenda? Oefen samen welke dingen je taalleerder wil vertellen, welke vragen hij of zij wil stellen.

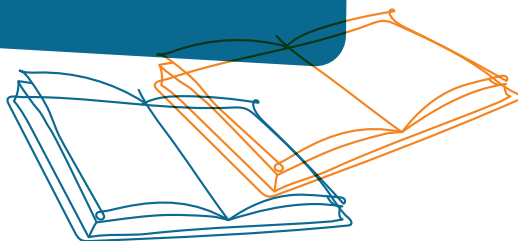
Oefen ook de vragen die de arts of leerkracht zou kunnen stellen. Achteraf kun je bespreken hoe het is gegaan, of er een vervolggesprek komt en of daar nog andere dingen voor geoefend kunnen worden.

Meertalig voorlezen

Als voorlezer probeer je aan te sluiten bij de interesse van het kind. Mocht er van het boek ook een vertaling bestaan in een thuistaal, dan is het zeker de moeite waard om daar de ouders op te wijzen. Boeken of verhalen die in het gezin aanwezig zijn in andere talen kunnen ook een inspiratiebron zijn. Bestaat er een Nederlandse vertaling van?

Door hetzelfde verhaal in verschillende talen te lezen of te horen worden de verbindingen tussen de talen versterkt, wat helpt bij de taalverwerving. Verwijs de ouders door naar de Bibliotheek Oostland, want daar is een collectie met meertalige boeken voor kinderen.

Tip 4

De ouders

Meertalig opgroeien is een groot geschenk! Maar ervaren ouders dat ook zo? Hoe is het om je kind thuis meertalig te laten opgroeien, of om te zien dat je kind het Nederlands leert? Wij hebben drie ouders geïnterviewd en delen hier een paar uitspraken van deze ouders.

Mijn kinderen vonden het heel leuk om het Nederlands te leren.

Ze hebben het snel geleerd.

Nesrin is getrouwd en heeft drie kinderen. Ze waren 9, 8 en 1,5 jaar toen ze naar Nederland vluchtten vanuit Syrië.

Ze wonen nu zes jaar in Nederland. Thuis spreken ze Arabisch en Nederlands.

Het gezin heeft één jaar in een azc gewoond. Daar had Nesrin een vriendin die vloeiend Engels sprak en haar hielp met vertalen. Na het azc gingen haar kinderen naar school in Berkel en Rodenrijs en startte Nesrin met Nederlandse les.

De kinderen vonden het leuk om het Nederlands te leren op school en hadden het snel geleerd. Nesrin oefende het Nederlands ook bij de taalontmoetingen van het Taalhuis. In 2021 is zij aan de studie Welzijn en Zorg begonnen.

Nu loopt zij stage bij de Bibliotheek Oostland. Hierdoor kan zij haar Nederlands blijven verbeteren.

Mijn kinderen mixen vaak thuis Nederlands en Arabisch.

Vooral als ze het Arabische woord niet kennen schakelen ze snel naar Nederlands, omdat dat makkelijker voor ze is.

Het gaat heel goed over het algemeen met de talen bij de kinderen.

Soms kennen ze de Arabische woorden niet omdat het nieuwe woorden zijn die ze amper gebruiken. In dat geval schakelen haar kinderen snel naar het Nederlandse woord en vragen ze aan Nesrin hoe ze dat woord in het Arabisch zeggen.

Natalia heeft twee kinderen van 7 en 4 jaar. Ze wonen in Pijnacker. Haar kinderen zijn in Nederland geboren. Ze is naar Nederland verhuisd om bij haar partner te wonen. Ze wonen twaalf jaar in Nederland. Thuis spreken ze Bulgaars, Duits en Nederlands. Haar man is Duits en zij Bulgaars.

De kinderen zijn heel trots op onze thuistaal. Onze families zijn ook blij, omdat ze met onze kinderen goed kunnen praten.

Natalia geeft aan dat de kinderen blij zijn met hun talen, het is hun moedertaal en ze voelen zich heel trots. Haar oudste kind vertelt graag aan haar vrienden welke talen zij spreekt. Praten met de familie helpt ze om een binding met de familie te houden én met de talen.

De ouders vinden het belangrijk dat de kinderen beide talen goed spreken om met de familie te kunnen communiceren.

Het oudste kind spreekt vloeiend Duits, Nederlands en Bulgaars. Zij kan makkelijk schakelen tussen de talen en weet ze goed te herkennen. Het jongste kind spreekt Nederlands, maar begrijpt Duits en Bulgaars ook. Moeder spreekt het liefst in de thuistaal met de kinderen, omdat dat automatisch gaat.

Thuis Nederlands spreken voelt een beetje ongemakkelijk, het is niet echt mijn eigen taal.

Bij mijn dochter stond het woord 'welkom' met de hand in het Servisch geschreven. Het was echt fantastisch.

Aleksandra is getrouwd en heeft drie kinderen. Ze waren 9, 6 en 4 jaar toen ze naar Nederland verhuisden voor de baan van haar man. Ze wonen nu zes jaar in Nederland. Thuis spreken ze Servisch, Engels en Nederlands. Ze wonen in Nootdorp.

De eerste dag dat de oudste dochter van Aleksandra in Nederland naar school ging, was ook de eerste dag van een nieuw schooljaar. Een nieuw land, nieuwe school, nieuw jaar, het was zo spannend. Op iedere tafel lag een briefje van meester Jordi met Welkom en de naam van het kind. Bij haar dochter stond het woord welkom met de hand in het Servisch geschreven. Dat vond haar dochter ontzettend leuk en zij als ouders ook. Haar dochter voelde zich erg gewaardeerd. Ook bij andere kinderen stond het in hun moedertaal geschreven. Van het briefje heeft Aleksandra een foto gemaakt, als herinnering.

Wil je het gehele interview nalezen?
Ga dan naar:

Informatie en advies

Het Jaar van Meertaligheid leerde ons dat de meertaligheid een groot geschenk is voor kinderen. En dat het belangrijk is om aandacht te schenken aan alle talen die het kind spreekt. Wij hopen dat we jou met het Kompas van meertaligheid een aantal concrete tips hebben meegegeven die je op weg kunnen helpen. Ben je geïnspireerd en wil je meer weten? De Bibliotheek Oostland is daarbij jouw partner voor materialen, advies en scholing.

Collectie

- In de bibliotheekvestiging **Berkel en Rodenrijs en Pijnacker, Buurt & Zo** is een meertalige jeugdcollectie. Ouders, kinderen, professionals en andere geïnteresseerden kunnen hier boeken lenen in verschillende talen. Ook zijn er prentenboeken zonder tekst en prentenboeken die online te beluisteren zijn via www.prentenboekeninalletalen.nl.
- Voor scholen en kinderdagverblijven is **Boektoer**, een verzameling van meertalige boeken, beschikbaar.

Advies

- Het vakteam Jeugd & Jongeren van de Bibliotheek Oostland geeft advies over meertaligheid. Neem daarvoor contact op via jeugd@bibliotheekoostrand.nl

Materialen

- Voor de kleuterklas is de kist '**Nog meer talen in onze klas**' te lenen. Deze kist met boeken, materialen en een lesbrief helpt je om aandacht te schenken aan meertaligheid in jouw klas.
- Met de **Boekenpret-kisten** voor peuters en kleuters kunnen kinderdagverblijven en scholen in de gemeente Pijnacker-Nootdorp ouders nu ook via de meertalige boeken betrekken bij dit project.
- Vrijwilligers van de **VoorleesExpress** kunnen uit de voeten met de tassen die speciaal voor de meertalige gezinnen gemaakt zijn.

Activiteiten

De Bibliotheek Oostland organiseert ieder jaar meerdere activiteiten voor kinderen (en hun ouders). Kijk in de **agenda** op onze website voor de volgende activiteit.

Website

- Speciaal voor de ouder die de Nederlandse taal (nog) niet zo rijk is, is er de websitepagina **Familie**, met tips voor activiteiten en websitepagina's voor hun kind.
- De professional vindt achtergrondinformatie over het Jaar van Meertaligheid, informatie en ons aanbod van meertaligheid op de websitepagina **Gezinsaanpak**.

www.bibliotheekoostrand.nl/agenda

www.bibliotheekoostrand.nl/familie

www.bibliotheekoostrand.nl/gezinsaanpak

